

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
INTERNET <http://www.cbos.pl> TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/78/2007

POLACY WOBEC KOŚCIOŁA ORAZ NAUCZANIA PAPIEŻA BENEDYKTA XVI DWA LATA PO ŚMIERCI JANA PAWŁA II

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Specyfiką polskiej religijności zawsze było jej silne umocowanie instytucjonalne, przejawiające się w więziach łączących Polaków z Kościołem katolickim oraz z papieżem.

WIĘŹ Z KOŚCIOŁEM

Kościół w Polsce stanowi jedną z niewielu instytucji, których działalność oceniana jest pozytywnie przez większość społeczeństwa. Od dziesięciu lat opinie przychylne o jego działaniach ponad dwukrotnie przeważają nad opiniami negatywnymi. Ostatnio jednak nieco nasiliła się krytyka wobec Kościoła¹, na co z pewnością nie pozostał bez wpływu szeroko dyskutowany problem lustracji polskiego duchowieństwa.

W wymiarze religijnym identyfikuje się z Kościołem ponad połowa Polaków², o czym świadczy wybór samookreślenia: *Jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła* (55%). Natomiast mniej więcej dwie piąte Polaków (39%) preferuje identyfikację: *Jestem wierzący na swój własny sposób*, podkreślając bardziej subiektywny charakter swojej wiary, jej niezależność od Kościoła. Jedynie nieliczni (6%) zaliczają się do niezdecydowanych, obojętnych lub niewierzących.

---

¹ Zob. komunikat CBOS „Opinie o działalności instytucji publicznych”, luty 2007.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (203) zrealizowano w dniach od 30 marca do 2 kwietnia 2007 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Który z poniższych opisów najbardziej pasuje do Pana(i) sytuacji?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	III 2000	X 2003	II 2005	V 2005	IV 2006	IV 2007
	w procentach					
Jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła	56,7	53,9	57,6	65,9	62,9	55,0
Jestem wierzący(a) na swój własny sposób	39,6	42,8	39,0	31,5	31,8	39,3
Nie mogę powiedzieć, czy jestem wierzący(a) czy też nie	1,3	1,0	0,6	0,8	1,7	2,4
Nie jestem wierzący(a) i nie interesuję się tymi sprawami	0,7	0,6	1,0	0,4	1,7	1,4
Jestem niewierzący(a), ponieważ nauki Kościołów są błędne	0,4	0,6	0,4	0,1	0,8	0,4
Inne	0,5	0,7	1,2	1,1	1,0	0,8
Trudno powiedzieć	0,8	0,4	0,1	0,1	0,1	0,7

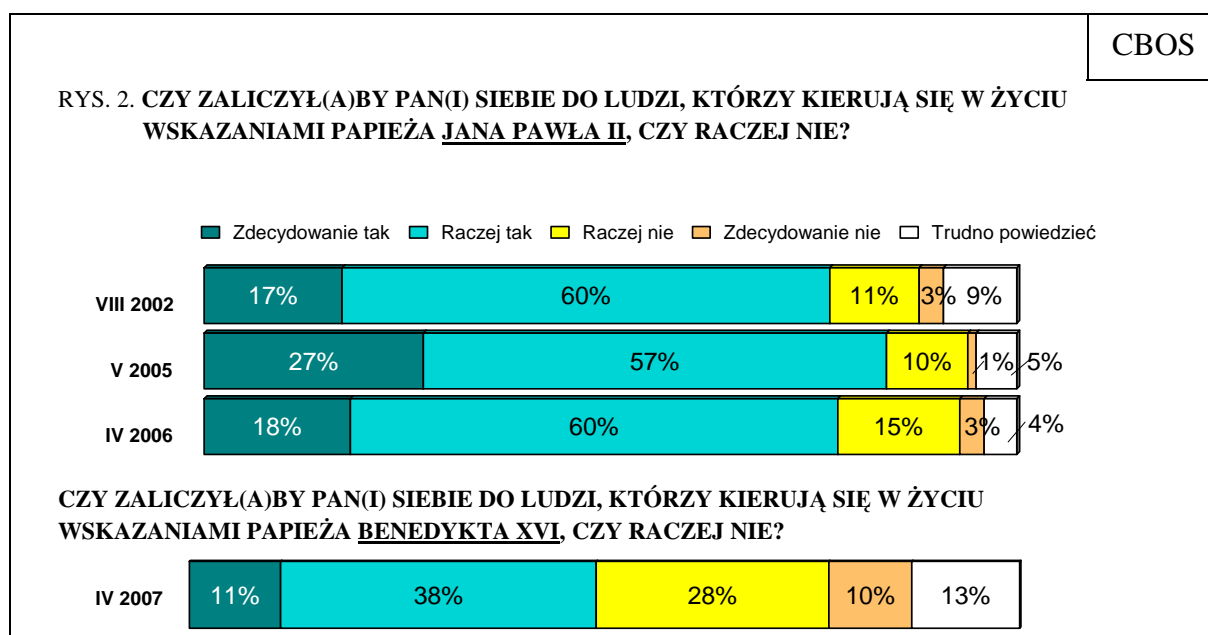
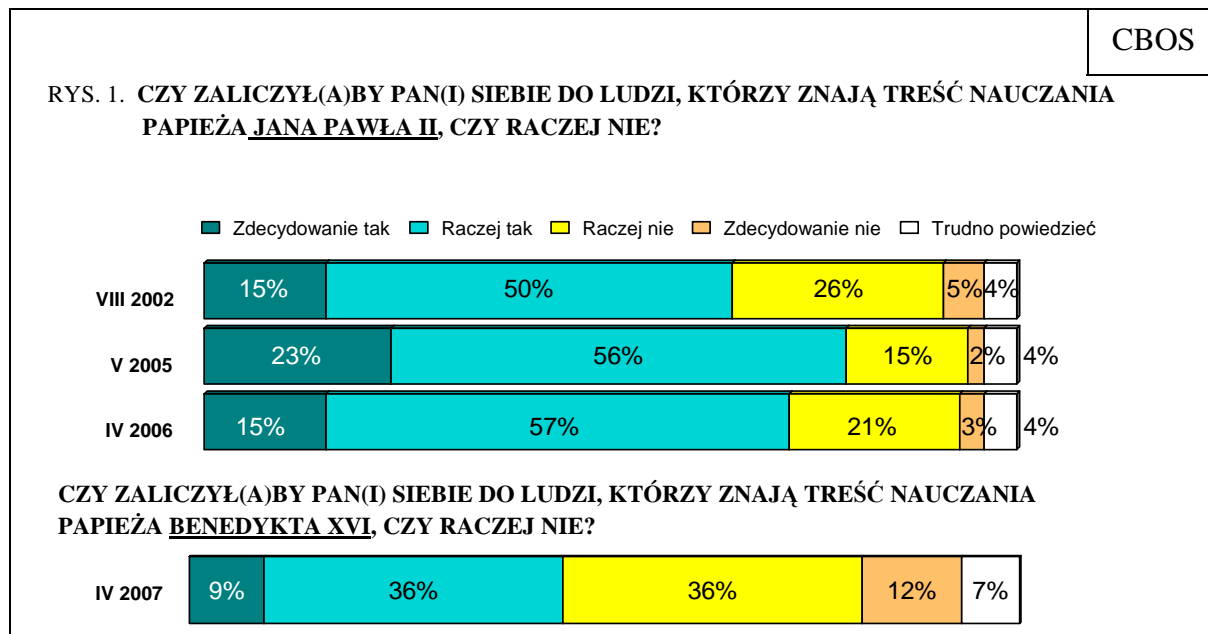
Należy jednak zauważyć, że po wyraźnym wzroście przywiązania do Kościoła i jego nauki, jaki zanotowaliśmy w czasie żałoby tuż po śmierci Jana Pawła II oraz rok po tym wydarzeniu, obecnie obserwujemy ponowne umacnianie się religijności subiektywnej (wzrost deklaracji „wiary na swój własny sposób” z 32% do 39%). Wymowne jest również to, że grupa osób określających się jako niewierzące, niezdecydowane lub obojętne religijnie, choć nadal nie jest liczna, w ostatnich dwóch latach się podwoiła (z 3% do 6%).

WIĘŹ Z PAPIEŻEM

Specyficzna dla polskiej religijności zawsze była również więź łącząca Polaków z papieżem Janem Pawłem II, wyrażana zarówno za jego życia, jak i po śmierci. W 2006 roku – podobnie jak w latach poprzednich – prawie trzy czwarte badanych (72%) zaliczyło się do grupy tych, którzy znają treść nauczania Jana Pawła II, a nieco więcej osób (78%) deklaroowało, że w życiu codziennym starają się kierować jego wskazówkami i naukami. Tylko niespełna co piąty Polak (18%) przyznawał, że nie podejmuje starań, by nauczanie papieskie znalazło odzwierciedlenie w jego życiu codziennym.

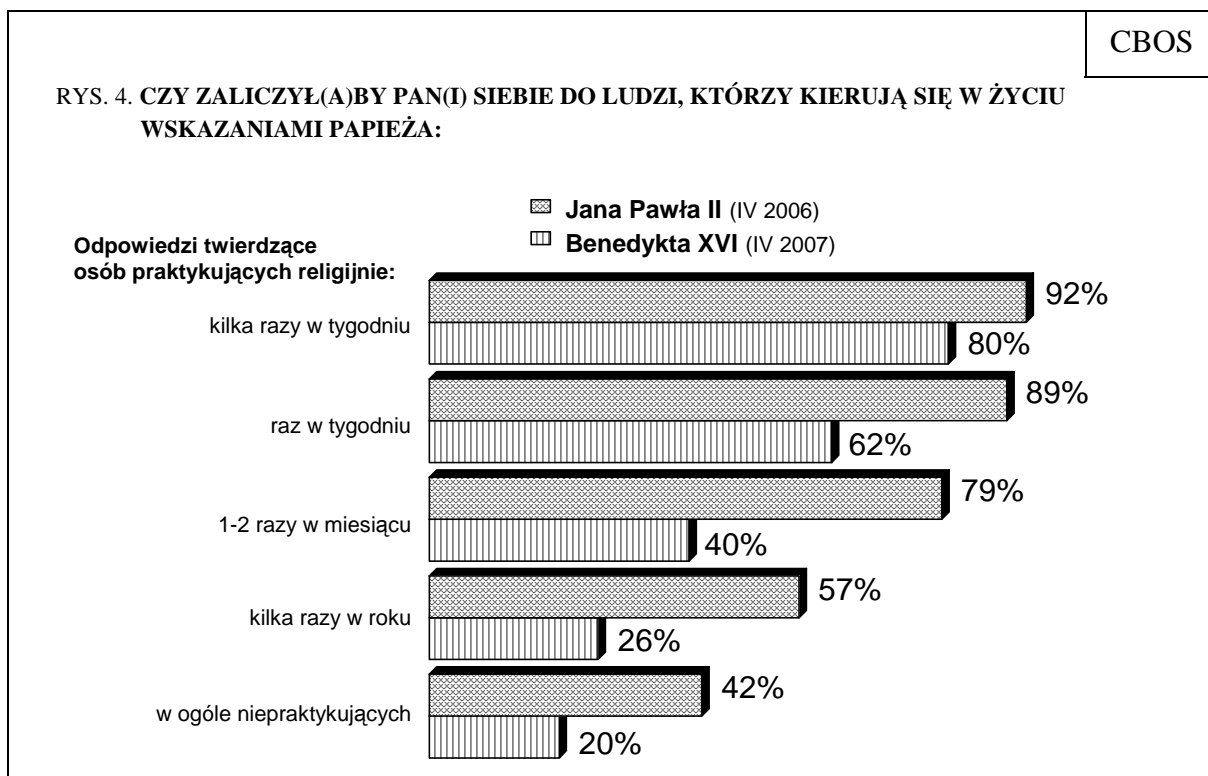
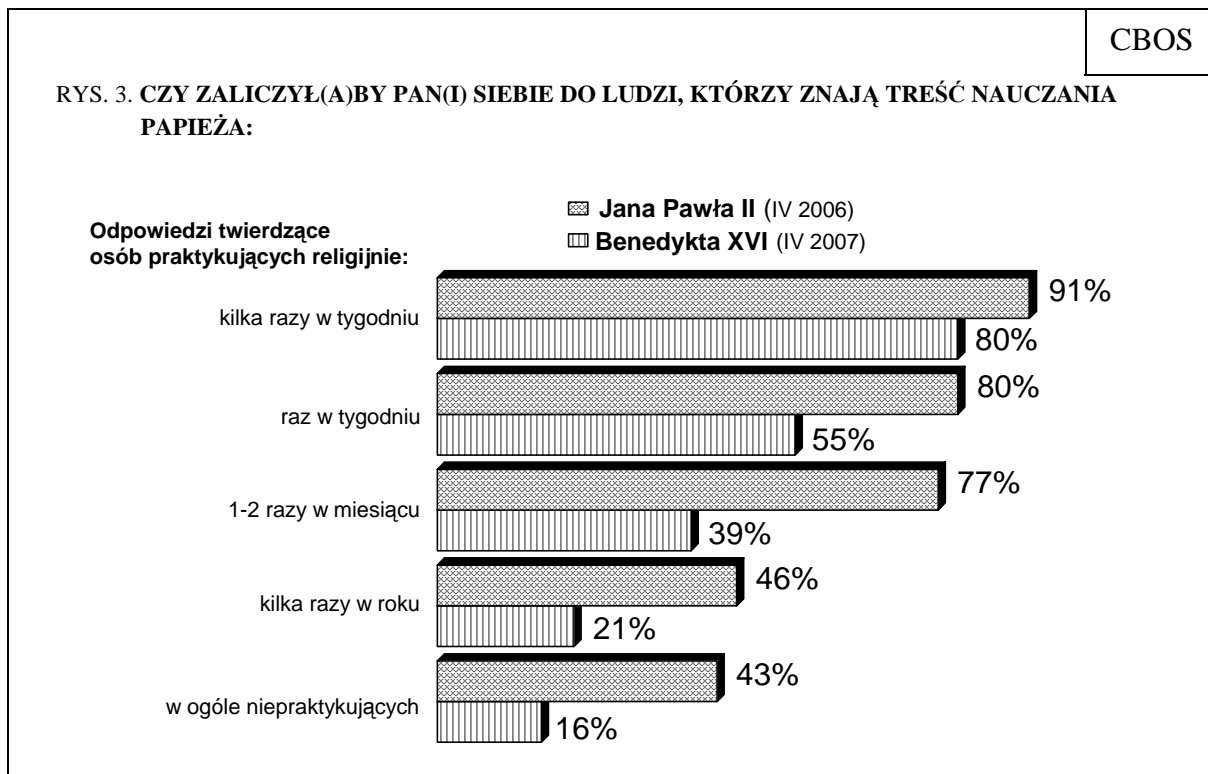
Wyniki naszego sondażu wskazują, że przywiązanie do następcy Jana Pawła II – jego nauczania i wskazań – jest jak dotąd znacznie słabsze. Chociaż powszechnie mówi się, że nauczanie Benedykta XVI w znacznej mierze jest kontynuacją nauk głoszonych przez Jana Pawła II, tylko ponad dwie piąte Polaków (45%) deklaruje znajomość treści nauczania

obecnego papieża. Prawie połowa ankietyowanych (48%) przyznaje się do niewiedzy w tym zakresie. Do wskazówek Benedykta XVI stara się stosować niespełna połowa badanych (49%), a prawie dwie piąte (38%) nie podejmuje takich prób.

Znajomość nauczania papieża oraz stosowanie się do głoszonych przez niego wskazań nadal w największym stopniu zależą od zaangażowania w praktyki religijne. Okazuje się jednak, że nawet wśród osób regularnie praktykujących religijnie przywiązanie do nauczania papieża Benedykta XVI jest wyraźnie słabsze niż wyrażane jeszcze rok temu w stosunku do

nauk głoszonych przez Jana Pawła II. Różnica ta jest jeszcze bardziej widoczna w przypadku osób w ogóle niepraktykujących religijnie lub jedynie sporadycznie uczestniczących w takich praktykach.

Nie ulega wątpliwości, że dla religijności Polaków oraz ich przywiązania do Kościoła bardzo istotna była postać Jana Pawła II. Więzy z jego następcą, przejawiająca się w znajomości nauczania obecnego papieża oraz stosowania się do jego wskazań, nie jest już tak silna. Dwa lata po śmierci papieża Polaka można zauważyć pewne symptomy osłabienia więzi z Kościołem, przejawiające się między innymi w nieco mniejszym przywiązaniu do jego nauczania. Jeśli jednak nawet nastąpiło osłabienie więzi z Kościołem instytucjonalnym, to nie znajduje ono przełożenia na częstotliwość uczestnictwa Polaków w praktykach religijnych, która od lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie (zob. wykres w aneksie).

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

Tabela 1. Który z poniższych opisów najbardziej pasuje do Pana(i) sytuacji?
 1 - Jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła;
 2 - Jestem wierzący(a) na swój własny sposób; 3 - Niewierzący, niezdeterminowani

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	55	39	6	934
Płeć				
Mężczyźni	45	47	9	439
Kobiety	64	33	3	495
Wiek				
18-24 lat	37	50	13	134
25-34	46	48	6	162
35-44	53	43	4	151
45-54	54	40	6	179
55-64	56	41	3	132
65 lat i więcej	80	18	2	176
Miejsce zamieszkania				
Wieś	70	27	3	345
Miasto do 20 tys.	48	51	1	131
20-100 tys.	51	43	6	191
101-500 tys.	40	48	11	165
501 tys.i więcej mieszk.	43	45	12	102
Wykształcenie				
Podstawowe	65	32	4	277
Zasadnicze zawodowe	56	40	4	238
Średnie	48	45	7	324
Wyższe	51	40	9	94
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	50	40	9	63
Prac.umysł.niż.szczebła	47	46	7	69
Pracownicy fiz.- umysł.	48	49	3	71
Robotnicy wykwalifikowani	44	51	5	93
Robotnicy niewykwalifik.	54	42	4	47
Rolnicy	61	32	6	50
Pracujący na własny rach.	56	42	2	30
Bierni zawodowo				
Renciści	70	29	2	73
Emeryci	71	26	3	228
Uczniowie i studenci	35	57	8	64
Bezrobotni	43	44	13	110
Gospodynie domowe i inni	56	41	3	36
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	56	38	6	124
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	47	50	3	60
sekt. pryw. poza rolnict.	43	50	7	177
prywatnym gosp. rolnym	58	36	6	50
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	53	43	5	73
301-500	51	43	6	136
501-900	64	32	4	195
901-1200	50	45	4	106
Powyżej 1200 zł	49	40	10	70
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	44	7	249
Średnie	62	34	4	416
Dobre	50	44	6	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	91	7	1	69
Raz w tygodniu	76	23	1	470
1-2 razy w miesiącu	42	55	3	143
Kilka razy w roku	15	78	7	176
W ogóle nie uczestniczy	11	49	40	76
Poglądy polityczne				
Lewica	26	63	11	138
Centrum	50	46	5	258
Prawica	69	27	3	257
Trudno powiedzieć	61	33	6	280

Tabela 2. Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy **znają treść nauczania papieża Benedykta XVI?**

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	45	48	7	935
Płeć				
Mężczyźni	41	54	5	440
Kobiety	48	44	9	495
Wiek				
18-24 lat	23	72	5	134
25-34	39	56	6	162
35-44	43	52	5	152
45-54	42	50	7	179
55-64	49	41	10	133
65 lat i więcej	66	25	9	176
Miejsce zamieszkania				
Wieś	51	41	7	346
Miasto do 20 tys.	44	45	11	132
20-100 tys.	36	57	7	191
101-500 tys.	40	55	5	165
501 tys.i więcej mieszk.	45	51	4	102
Wykształcenie				
Podstawowe	48	43	9	278
Zasadnicze zawodowe	46	48	6	238
Średnie	43	51	7	324
Wyższe	37	57	6	95
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	40	55	5	63
Prac.umysł.niż.szczebła	30	60	9	69
Pracownicy fiz.- umysł.	45	49	7	71
Robotnicy wykwalifikowani	38	55	7	93
Robotnicy niewykwalifik.	33	65	3	47
Rolnicy	50	46	4	49
Pracujący na własny rach.	43	49	8	30
Bierni zawodowo				
Renciści	48	36	16	74
Emeryci	60	32	8	228
Uczniowie i studenci	23	76	1	64
Bezrobotni	45	53	2	110
Gospodynie domowe i inni	40	46	15	36
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	32	58	10	125
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	35	59	6	60
sekt. pryw. poza rolnict.	43	52	5	177
prywatnym gosp. rolnym	51	46	3	49
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	32	64	4	73
301-500	50	45	5	136
501-900	51	43	7	195
901-1200	50	43	7	106
Powyżej 1200 zł	46	50	4	71
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	55	10	249
Średnie	50	43	7	417
Dobre	44	51	5	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	80	15	5	69
Raz w tygodniu	55	37	8	470
1-2 razy w miesiącu	39	55	6	143
Kilka razy w roku	21	73	7	176
W ogóle nie uczestniczy	16	76	8	76
Poglądy polityczne				
Lewica	32	59	9	138
Centrum	43	52	5	259
Prawica	55	41	4	257
Trudno powiedzieć	43	46	10	280

Tabela 3. Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy kierują się w życiu wskazaniami papieża Benedykta XVI?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	49	38	13	935
Płeć				
Mężczyźni	42	46	12	440
Kobiety	56	30	14	495
Wiek				
18-24 lat	24	65	11	134
25-34	42	40	18	162
35-44	46	41	13	152
45-54	51	38	11	179
55-64	59	27	14	133
65 lat i więcej	69	18	13	176
Miejsce zamieszkania				
Wies	59	30	11	346
Miasto do 20 tys.	44	35	21	131
20-100 tys.	41	46	13	191
101-500 tys.	43	47	10	165
501 tys.i więcej mieszk.	51	36	13	102
Wykształcenie				
Podstawowe	52	35	12	278
Zasadnicze zawodowe	51	36	13	238
Średnie	47	40	13	323
Wyższe	44	39	17	95
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	47	37	16	63
Prac.umysł.niż.szczebla	36	50	14	69
Pracownicy fiz.- umysł.	49	40	11	71
Robotnicy wykwalifikowani	39	41	20	93
Robotnicy niewykwalifik.	34	52	14	47
Rolnicy	65	28	7	49
Pracujący na własny rach.	50	38	11	30
Bierni zawodowo				
Renciści	59	22	20	74
Emeryci	66	23	12	228
Uczniowie i studenci	24	64	12	64
Bezrobotni	42	51	6	110
Gospodynie domowe i inni	47	31	23	36
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	39	43	17	124
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	40	45	15	60
sekt. pryw. poza rolnict.	46	41	13	177
prywatnym gosp. rolnym	62	31	7	49
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	35	50	14	73
301-500	55	35	11	136
501-900	55	33	11	195
901-1200	56	33	12	106
Powyżej 1200 zł	55	37	8	70
Ocena własnych war. mater.				
Złe	42	43	15	249
Średnie	53	33	14	417
Dobre	51	39	10	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	80	14	6	69
Raz w tygodniu	62	26	12	470
1-2 razy w miesiącu	40	44	16	143
Kilka razy w roku	26	61	14	176
W ogóle nie uczestniczy	20	63	17	76
Poglądy polityczne				
Lewica	35	51	14	138
Centrum	48	42	10	258
Prawica	58	33	9	257
Trudno powiedzieć	50	31	19	280